

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

1

בס"ד | גיליון 70
פרשת ויקהל
התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מי שעושה טובה, ה' מפרסמו לטובה והנמנע מלהשתתף בטובה (שחרפה היא לו) ה' מפרסמו לחרפה

שמות ל"ה כ"ט: "כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדַב לָבָם אֹתָם לְהֵבִיא לְכָל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת בְּיַד מֹשֶׁה הֵבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבָה לָהּ."

"התורה פרסמה את כל אלה אשר הביאו נדבות למלאכת אוהל מועד. ובנחמיה נתפרסמו לדראון האדירים של העירה תקוע, שלא הביאו צווארם בעבודת אדוניהם, עיין ברש"י שם (נחמיה ג' ה'). ניכר מהסיפור שהעניים והבעלי בתים עזרו בבנין החומה, ורק האמידים השתמשו ויכתבו בשביל זה לדראון עולם.

והנה, לו קמו עתה מקבריהם, וראו איך שנכתבו בספר נחמיה לחרפה, היו נותנים כל מחמדיהם ובלבד שימחו מן הספר, ללמדנו שכל מי שעושה טובה הקב"ה מפרסמו לטובה, ולהיפך מי שמונע עצמו מלהשתתף בבניין המקדש, ובימינו, בהחזקת התורה, הקב"ה מפרסמו לחרפה. ועל כן על כל אחד ואחד להשתתף במאודו להחזקת הישיבות שלחומת ברזל ולבתי מקדש מעט נחשבו אצלנו".

(חפץ חיים עה"ת)

מדה כנגד מדה - סיפור מגדולי ישראל

הספר שמזהיר לא לחלל את השבת – היה היחיד ששרד את השריפה

במכתב ממרן שבט הלוי זצ"ל לגר"י זילברשטיין שליט"א, ביקש הגר"ש ואזנר זצ"ל לספר עובדה שכדאי שתכתב לדור אחרון על חיזוק כוח שמירת שבת כהלכתו.

וזהו ציטוט לשונו של ה"שבט הלוי": "מסר לי לפני שנים כבוד הגה"צ ר' הלל וינברגר זצ"ל גאב"ד סערדאה על שחותנו הרב הצדיק ר"י שליזינגר שהיה מצאצאי הגאון הצדיק המפורסם ר' הלל ליכטנשטיין מגדולי תלמידי מרן החת"ס וכידוע היה מוכיח גדול בשער, ובאחד מספריו מטיף מוסר לעיר פרשבורג שנמצאו בה מחללי שבת, שלא ישכחו את דברי חז"ל שחילול שבת גורם שריפה (שבת דף קיט): וכשהיתה השריפה הגדולה בעיר פרשבורג ונשרף כל רחוב היהודים כידוע, התחילו הלהבות לכלות את הבתים עד שהוצרכו להשליך את כל הספרים לרחוב וכולם נשרפו, ונשאר רק כמה שורות, שבו מזהיר את בני העיר פרשבורג מפני האש של שריפה!".

חילל השבת עבור קרקע – איבד הקרקע

"מעשה באדם אחד שהשכיר נכרי לבנות ביתו וקיבל עליו הנכרי בקבלנות והיה הנכרי בונה בשבת ובימים טובים והיו מתרעמין עליו ולא חשש בו, כי אמר כי הנכרי קיבל בקבלנות ובשלו עושה. ולא היו ימים מועטים שלא נשאר הקרקע לא לו ולא לזרעו" (וראה שו"ע או"ח סימן רמ"ד סעיף א').

(ספר חסידים סימן שמ"ח)

נמנע מלחלל את השבת עבור בניית ביתו – ניצל ביתו

מעשה היה באחד ששילם סכום גדול כדי להניא את הגוי מלבנות את ביתו בשבת, וברבות הימים פרצה שריפה במקום, ובהגיע האש בסמוך לביתו, התהפך כיוון הרוח וביתו ניצל.

(כף החיים או"ח רמ"ד ס"ק ל"ח)

על שמסר נפשו על המלאכה – נקראת על שמו

שמות ל"א א': "וַיַּעַשׂ בְּצִלְאֵל אֶת הָאֹרֶן עֲצֵי שֵׁטִים אֲמֹתַיִם וְחֹצֵי אַרְכּוֹ וְאִמָּה וְחֹצֵי רְחִבּוֹ וְאִמָּה וְחֹצֵי קִמְתּוֹ."

ויעש בצלאל: "לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר חכמים, נקראת על שמו" (ועיין רש"י במדבר ז' א').

(רש"י)

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.).

2

בס"ד | גיליון 70
פרשת ויקהל
התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

הצדיקים יודעים לעשות פשרה בין ישראל לה' - בלשון שבו נעשה החטא – בו הם מתקנים

שמות ל"ה א': "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם."

"ויקהל משה. זה שאמר הכתוב מי כהחכם [ומי] יודע פשר דבר וגו' (קהלת ח' א'), אשריהם הצדיקים שיודעים לעשות פשרה בין ישראל לאביהם שבשמים, לפיכך אמר משה רבינו ע"ה 'ויקהל', תבוא 'ועשו לי מקדש' (שמות כ"ה ח'), ותכפר על מעשה העגל, שנאמר בו: 'קום עשה לנו אלהים' (שם ל"ב א'), ותבוא קהלת משה רבינו, שנאמר: 'ויקהל משה את כל עדת' וגו' ותכפר על קהלת אהרן, דכתיב: 'ויקהל העם על אהרן' (שם שם), ותבוא אמירת משה רבינו שנאמר: 'ויאמר אליהם משה', וכפר על אמירת אהרן, שנאמר: 'ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים' (שם שם), תבוא אמירת 'זה הדבר' (פסוק ד'), ותכפר על אמירת 'כי זה משה האיש' (שם ל"ב א'), תבוא 'אלה הדברים', ותכפר על אמירת 'אלה אלהיך ישראל' (שם שם ד'). תבוא נתינת הזהב התנופה, ותכפר על נתינת זהב העגל, ועליו אמר דוד ע"ה: 'הטיבה ה' לטובים ולישירים בלבותם' (תהלים קכ"ה ד").

(מדרש אגדה)

בזכות התרומה ובית המקדש בא שובע לעולם

שמות ל"ו ז': "והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר."

בבעל הטורים ד"ה והותר: "ג'. הכא לכל המלאכה לעשות אותה והותר. ואידך 'כי כה אמר ה' אכול והותר' (מ"ב ד' מ"ג). 'מהחל התרומה לביא בית ה' אכול ושבוע והותר' (ד"ה"ב' ל"א י'). שבזכות התרומה ובית המקדש (סוטה דף מח. ועיין ילק"ש ריש חגי ושם רמז תקס"ה), בא שובע לעולם, כדכתיב (חגי ב' י"ח-י"ט): 'מן היום וגו' אשר יוסד היכל ה' וגו' עד מן היום הזה אברך".

פירוש: "בזכות התרומה ובית המקדש בא שובע לעולם", נראה דענין התרומה הוא שעל שנותנים מהשפע שלהם, משפיע להם ה' עוד. ואת ענין ביהמ"ק ביאר בעל מחב"ס "על כן עה"ת, שעל שמשביעים את הכהנים מהקרבת שמיאים לביהמ"ק, ישפיע להם ה' טוב ויביא שובע לעולם.

התיקון שנעשה בתכשיטי הנשים

שמות ל"ה כ"ב: "ויבאו האנשים על הנשים כל נדיב לב הביאו חח וזָנָם וטבעת וכומז כל כלי זָהָב וכל איש אשר הניף תְּנוּפֹת זָהָב לה".

"... ויתכן שקדמו הנשים לפי שחווה קדמה ופיתתה לאדם ורצו לתקן מה שנתעוות בחוה, לזה הביאו חח, שהחח הוא בזרוע והיא לקחה ואכלה ונתנה לבעלה. ונזם לפי שהריחה בפרי והיתה מריחה בפני בעלה כדי לחבבו בעיניו. וטבעת שהם באצבע שלקטה בהם. וכומז לפי שנזודווגה בנחש, שנאמר: הנחש השיאני, אז"ל עשה בי נישואין, וכומז כאן מקום זימה".

(שפתי כהן)

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.).

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מדה כנגד מדה בדף היומי

לא היסס לפתוח פיו, מעתה יתבייש לפתוח את פיו

חגיגה דף כב.-כב: "כלי חרס (אפילו של עם הארץ, שהוא בחזקת טמא לגבי חבר, הרי הוא מציל על הכל לגבי עם הארץ. כלומר, כל מיני הטהרות שהיו בתוכו של הכלי המוקף צמיד פתיל שהיה באוהל המת הרי הן טהורות, וכמו כן כל מיני הטהרות שבארובה הרי הן טהורות כשהיה כלי החרס סותם את הפתח שבין הבית והעליה), דברי בית הלל. בית שמאי אומרים: אינו מציל (כלי חרס של עם הארץ) אלא על אוכלים ועל המשקים, ועל כלי חרס (שבתוך כלי החרס או בעליה. אבל אינו מציל על שאר מיני טהרות, כגון כלים אחרים). אמרו להם בית הלל לבית שמאי: מפני מה (אינו מציל אף על שאר מיני טהרות)? אמרו להם בית שמאי (לבית הלל): מפני שהוא טמא על גב עם הארץ (הואיל וכלי חרס של עם הארץ הוא בחזקת טמא), ואין כלי טמא חוצץ. אמרו להם בית הלל (לבית שמאי): והלא טיהרתם אוכלין ומשקין שבתוכו (ואם כדבריכם, היה לכם לומר שאף על אוכלין ומשקין שבתוכו אינו מציל, הואיל וכלי עם הארץ אינו מציל)?! אמרו להם בית שמאי (לבית הלל): כשטיהרנו אוכלין ומשקין שבתוכו, (לעם הארץ) עצמו הוא שטיהרנו (כי החברים בלאו הכי אין אוכלים אצלם מפני שמגעם מטמא). אבל נטהר את הכלי שטהרתו לך ולו (כלומר: אם מטהרים אנחנו את הכלים לגביו, יש לחוש שמא ישאילם לחבר. ואכן מטעם זה היה לנו לומר שאף את כלי חרס אינו מציל. אלא מתוך שאין לו טהרה במקוה, וצריך שבירה, ודאי לא ישמע לנו עם הארץ. אבל כלים שיש להם טהרה על ידי טבילה במקוה, אף עם-הארץ ישמע לנו, ויטבילנו).

אמר רבי יהושע: בושני (מתבייש אני) מדבריכם בית שמאי (שהרי מה טעם יש בדבריכם! כי האם) אפשר (שתהיה) אשה לשה בעריבה (בעליה והמת בבית וכלי החרס סותם את הפתח שביניהם, ויהיו ה)אשה ועריבה טמאין (טומאת מת שהיא) שבעה (ימים, כיון שלגביהם אין כלי החרס חוצץ), (ואילו ה)בצק (יהיה) טהור (כיון שלגבי אוכלין ומשקין מועילה סתימת הכלי לחצוץ בפני הטומאה)? וכמו כן, האם אפשר שיהיה כלי הנקרא לגין (רש"י: שאינו של חרס) מלא משקין (כשהוא נתון בתוך כלי חרס מכוסה, או בעליה שיש בפתח הארובה חציצה של כלי חרס, ויהיה ה)לגין טמא טומאת שבעה (כיון שנטמא באוהל המת), (ואילו ה)משקין (שבו יהיה) טהור?!

נטפל לו (לרבי יהושע) תלמיד אחד מתלמידי בית שמאי, ואמר לו (לרבי יהושע): אומר (אני) לך טעמן של בית שמאי. אמר לו (רבי יהושע לאותו תלמיד): אמור! אמר (שאל) לו (אותו תלמיד לרבי יהושע): כלי טמא חוצץ (הוא בפני הטומאה), או אינו חוצץ? אמר לו (רבי יהושע): אינו חוצץ! (הוסיף אותו תלמיד ושאל): כלי של עם הארץ טמא (הוא) או טהור? אמר לו (רבי יהושע): טמא! (הוסיף אותו תלמיד): ואם אתה אומר לו (לעם הארץ על כלי שלו שהוא) טמא, כלום משגיח עליך (אותו עם הארץ)? הרי ודאי אינו משגיח עליך. ולא עוד, אלא שאם אתה אומר לו (לעם הארץ שהוא) טמא (הרי אותו עם הארץ) אומר לך: (אדרבה) שלי טהור ושלך טמא. וזהו טעמן של בית שמאי! (כי היות וכליו של עם הארץ טמאים, והוא אינו מקבל דברינו לומר שהן טמאים, לכן אמרו חכמים: כלים שיש להם טהרה במקוה הרי הם טמאים ואינן ניצולין על ידי כלי של עם הארץ, כיון שישמע לנו עם הארץ להטבילם, אבל כלי חרס, שאין להם טהרה במקוה ויצטרך לשוברם, לא).

מיד הלך רבי יהושע, ונשתטח על קברי בית שמאי, ואמר: נעניתי לכם עצמות בית שמאי. ומה סתומות שלכם כן, מפורשות על אחת כמה וכמה! אמרו (חכמים על רבי יהושע): כל ימיו הושחרו שיניו מפני תעניתיו (שיניו של השרוי בתענית הרבה משחירות, על שהתבטא כך על דברי בית שמאי)".

פירוש: על שלא היסס לפתוח פיו, מעתה יתבייש לפתוח את פיו (שהושחרו שיניו וגנאי הוא לו).

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א)

4

בס"ד | גיליון 70
פרשת ויקהל
התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מדוע נבחר בצלאל לבנות את המשכן. שכרו של חור שמסר נפשו

שמות ל"ה ל"א: "ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה: וימלא אתו רוח אלקים בחכמה בתבונה ויבדעת ויכל מלאכה".

"ראו קרא ה' בשם בצלאל (בן אורי) בן חור למטה יהודה וכו'. הענין דמסירת נפש צריך להיות שלא בחקירה והתחכמות יתירה, ויהודה מסר עצמו בים במסירת נפש, כמו דאיתא בתוספתא דסוטה, וכן חור מסר עצמו בעגל. הדחקירה תעכב [ברצון פנימי] מלמסור נפשו על קדוש השם יתברך כעדות יעב"ץ החסיד. לכן אמר שבעבור זה שלא חקרו ולא נתחכמו יותר מדי, לכן "וימלא אותו בחכמה ובדעת" וכו' והבן" (היינו, שעל שלא התחכמו בענייני אמונה – זכו להחכים ביותר).

(משך חכמה)

פירוש: מדוע נבחר בצלאל לבנות את המשכן?

איתא בשמות רבה (מ"ח ג'): "ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור, מה ראה להזכיר כאן חור? אלא בשעה שביקשו ישראל לעבוד עבודת כוכבים נתן נפשו על הקב"ה ולא הניחן עמדו והרגוהו, אמר לו הקב"ה: חייך שאני פורע לך, משל למלך שמרדו עליו לגיונותיו עמד שר הצבא שלו ונלחם עמהם, אמר להם: על המלך אתם מורדים, עמדו והרגו אותו, אמר המלך: אילו ממון נתן לי לא הייתי צריך לפרוע לו על אחת כמה וכמה שנפשו נתן עלי מה אני עושה לו, אלא כל בנים שיצאו ממנו אני מעמידם דוכסים ואפרכים, כך בשעה שעשו ישראל העגל עמד חור ונתן נפשו על הקב"ה, אמר לו: חייך כל בנים היוצאים ממך אני מגדלם שם טוב בעולם, שנאמר: ראו קרא ה' בשם בצלאל וימלא אותו רוח אלקים...".

ולפי זה י"ל, דעל המחאה שמחה חור כשרצו לעבוד אלהים אחרים, זכה ויצא ממנו בצלאל שיבנה בית לאלוקים האמיתי. וכן, דעל שהיה מוכן חור לעזוב את העולם הזה למען ה', זכו בניו להיות בעלי שם טוב בעולם הזה.

המדליק נר טרם זמנו במוצ"ש, מבעירים מקומו בגיהנום תחילה. טילטל את הרשעים ממנוחתם, גם הוא יטולטל ממקומו

שמות ל"ה ג': "לא תבערו אש בכל משבתכם ביום השבת".

"מאן דאוקיד שרגא במוצאי שבת עד לא מטו ישראל לקדושה דסדרא בגין דקא מחלל שבתא וגרים לנורא דגיהנום לאתוקרא עד לא מטא זמניה. חד דוכתא אית בגיהנום לאינון דקא מחללי שבתא, כיון דאיהו אוקיד שרגא עד לא מטא זמניה חד ממנא אית בגיהנום במ"ש ואוקיד בקדמיתא לההוא דוכתא ואמר האי דוכתא דפלניא, וכל חייבין דגיהנום מסייעי לאוקדא ההוא דוכתא, ההוא ממנא קארי ואמר (ישעיה כ"ב י"ז): 'הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר ועוטף עטה', חייבין דגיהנום אמרי (שם שם י"ח): 'כדור אל ארץ רחבת ידים שמה תמות' וגו', בגין דאיהו גרים לון לאתוקדא עד לא מטא זמנייהו, הא לן תלתא דגרמי ביש לגרמייהו כמה דאתמר".

תרגום (ע"פ ספר יסוד ושורש העבודה): "מי שמדליק נר במוצאי שבת טרם מגיעים ישראל לקדושה דסדרא, משום שמחלל שבת, וגורם לאש של הגיהנום לדלק טרם הגיע זמנו. מקום אחד יש בגיהנום לאותם שמחללים שבת. כיון שהוא הדליק נר טרם הגיע זמנו, יש ממנה אחד בגיהנום במוצאי שבת, ומבעיר בראשונה לאותו מקום ואומר: זה מקום של פלוני. וכל חייבי הגיהנום מסייעים להבעיר את אותו מקום. אותו ממנה קורא ואומר 'הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר' וזה מדה כנגד מדה, הוא טילטל את הרשעים ממנוחתם, גם הוא יטולטל ממקומו "ועטף עטה" פריחך כעוף בגלות. רשעי הגיהנום אומרים עליו: "כדור אל ארץ רחבת ידים שמה תמות" וגו'. תהיה נזק ככדור בגלות ושם תמות, וזהו גם כן מדה כנגד מדה, לפי שהוא גרם להדליק מקומות הרבה בגיהנום לכל רשע ורשע מקומו, לכן אף הוא יגלה למקומות הרבה ויהיה מטולטל מזה לזה, והיינו, משום שהוא גרם להשרף טרם הגיע זמנו".

(זהר הקדוש פרשת פינחס דף רמו-רמו:א)

לרפואה שלמה: **בן ציון בן חיה** ★ לעילוי נשמת: הר"ר **ברוך בן יוסף**
הנצחות, הקדשות ופרטים על הספרים **054-251-0336** קו אמריקאי: **646-340-5403**
WEB: WWW.TORAH24-7.COM/SEFORIM-HEBREW EMAIL: ap@torah24-7.com

הגדה של פסח - מדה כנגד מדה (עברית אנגלית) | ד' חלקי מדה כנגד מדה על התנ"ך ובדברי חז"ל | מגילת אסתר - מדה כנגד מדה (עברית אנגלית)